

Tilrettelegging for samspill i lek mellom barn med ulike språkbakgrunn.

Hvordan kan barnehagelæreren tilrettelegge for samspill i lek mellom barn med ulike språkbakgrunn

Julie Kristiansen Nilsen
[kandidatnummer:8021]

Bacheloroppgave
[BMBAC3900]

Trondheim, mai 2019

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Forord

Arbeidet med denne oppgaven har vært som en turbulent berg og dal bane. Noen dager har det gått på skinner, andre ganger har det føltes som en evig lang oppoverbakke. Det har blitt både lange dager og sene kvelder for å komme i mål med oppgaven, og derfor er mestringsfølelsen jeg sitter igjen med nå ekstra stor. Jeg er stolt av det materialet jeg nå skal levere inn, og det føles litt rart at jeg snart er kommet til veis ende i min utdanning mot å bli barnehagelærer.

På vegne av meg selv ønsker jeg å rekke en takk til dere som har støttet meg, heiet på meg, og vist meg forståelse. Jeg vil takke mine nærmeste klassekamerater for deres motivasjon og oppmuntring gjennom arbeidet med denne oppgaven, og ikke minst mine tre år ved DMMH. Dere ga meg troen på meg selv. Jeg vil også takke mine veiledere for deres erfaringer, oppmuntring og tilbakemeldinger. Jeg ønsker å rette en ekstra takk til de menneskene rundt meg som har gitt meg støtte og motivasjon i form av gode ord og oppmuntring. Jeg vil rette en spesiell takk til familien og kjæresten min Alan som har vært mine største støttespillere og heiagjeng gjennom hele utdanningsforløpet mitt. Uten dere hadde jeg ikke stått der jeg er i dag. Tilslutt vil jeg takke min kjære venninne Tara for hennes mange tanker og erfaringer som hun har delt med meg når jeg har trengt det som mest.

Tusen takk!

Innholdsfortegnelse

1.	INNLEDNING.....	3
1.1	PRESENTASJON AV PROBLEMSTILLING	3
1.2	BAKGRUNN FOR VALG AV TEMA.....	3
2.	TEORI.....	4
2.1	BARNES RETT TIL LEK	4
2.2	STRATEGIER FOR KONTAKTETABLERING.....	5
2.3	LEKESIGNALER.....	7
2.4	SPRÅKETS RELEVANS	8
2.5	STØTTENDE STRATEGIER FOR MAJORITETSSPRÅKLIGE BARN	8
2.6	HVORDAN KAN MAN TILRETTELEGGE FOR AT BARN OPPLEVER SAMSPILL GJENNOM LEK PÅ TVERS	9
3	METODE.....	11
3.1	VALG AV METODE	11
3.2	KVALITATIV METODE	12
3.3	PLANLEGGING OG GJENNOMFØRING AV INTERVJU	12
3.4	ANALYSE AV FUNN.....	13
3.5	ETIKK	13
3.6	METODEKRITIKK	13
4	PRESENTASJON AV EMPIRI.....	14
4.1	PEDAGOGISK LEDER SINE TANKER RUNDT VEKTLEGGING AV LEK, OG HVA TENKER HUN OM LEK SOM FOREGÅR MELLOM BARN SOM IKKE DELER SAMME MORSMÅL.	14
4.2	HVA BLIR PERSONALET'S OPPGAVE FOR AT BARN SKAL OPPLEVE SAMSPILL I LEK, HVILKE TILTAK BLIR EVENTUELT TATT I BRUK FOR Å SKAPE SAMSPILL I LEK PÅ TVERS.	15
4.3	TILRETTELEGGING FOR SAMSPILL I LEK, FOREGÅR DET SPONTANT ELLER LIGGER DET NOEN FØRINGER PÅ DETTE.....	16
4.4	HVILKEN LEK OBSERVERES I GRUPPEN DIN.	16
5	DRØFTING	16
5.1	HVORDAN FUNGERER LEKEN MELLOM BARN SOM IKKE DELER SAMME MORSMÅL	17
5.2	VOKSENROLLEN OG TILRETTELEGGING FOR SAMSPILL I LEK	19
5.3	SPRÅKETS RELEVANS	20
6	AVSLUTNING	21
6.1	VEIEN VIDERE	22
7	BIBLIOGRAFI.....	24
8	VEDLEGG.....	25
8.1	SAMTYKKEERKLÆRING	25
8.2	INTERVJUGUIDE.....	27

1. Innledning

I denne oppgaven har jeg stått fritt til å velge tema etter egen interesse, og en problemstilling jeg ønsker svar på. Jeg har valgt et tema som jeg selv ønsker å vite mer om ettersom jeg snart er ferdigutdannet og etterhvert skal starte i min første jobb som barnehagelærer. Temaet jeg har endt opp med er hvilken rolle barnehagelæreren har når det kommer til tilrettelegging for samspill i lek, på tvers av ulike språk. For å innhente kunnskap om vil jeg benytte meg av pensumlitteratur, samt kvalitativ metode. Teorien jeg har anvendt vil bli presentert i del 2, som er selve teori kapitlet. I del 3 vil jeg legge frem hvilken metode jeg har brukt, samt kildekritikk. Før jeg går over til drøftingen vil jeg presentere empirien. I del 5 vil jeg ta utgangspunkt i funnene jeg har gjort meg, samt benytte teorien jeg har anvendt i for å drøfte problemstillingen jeg har utarbeidet. I tillegg vil jeg komme med egne tanker og eksempler som jeg har erfart gjennom mine snart tre år ved Dronning Mauds Minne. Som avslutning på oppgaven vil jeg si noe om hva jeg tenker blir barnehagelærerens rolle i tilrettelegging for samspill i lek mellom barn med ulik språkbakgrunn.

1.1 Presentasjon av problemstilling

I denne oppgaven ønsker jeg å få svar på følgende problemstilling, «Hvordan kan barnehagelæreren tilrettelegge for samspill i lek mellom barn med ulik språkbakgrunn». For å finne noen svar på problemstillingen har jeg valgt å intervju en pedagogisk leder. Målet mitt for denne oppgaven er å få en større innsikt i hvordan barnehagelæreren tilrettelegger for samspill i lek, uavhengig av hvilket språk barnet tar i bruk.

1.2 Bakgrunn for valg av tema

Bakgrunnen for valg av tema kommer av en oppgave jeg nylig har skrevet som handlet om hvordan leken kunne være en døråpner for det flerspråklige barnets inkludering i barnehagen. Ved å se på leken på den måten ble leken til et subjekt, og dette gjorde meg interessert i å gå videre på temaet hvor jeg endrer fokuset til å se på hvilken rolle barnehagelæreren har i tilrettelegging for samspill i lek. Selv har jeg erfart flere episoder gjennom praksis der jeg har sett ulike måter å tilrettelegge for samspill i lek der noen av de har vært gode, og noen har vært mindre gode. Jeg ønsker derfor med denne oppgaven å få en større innsikt i hvordan barnehagelæreren arbeider med dette, hva som er utfordrende, og hvordan det blir tilrettelagt

for barnets deltakelse uavhengig av barnets språkbakgrunn. Jeg tenker at det er viktig at barnehagelæreren sitter på en kompetanse rundt det valgte tema, og jeg vil derfor undersøke om det blir tilrettelagt, og i så fall hvordan dette går frem.

2. Teori

I denne delen av oppgaven vil jeg kort presentere teori jeg mener er relevant i forhold til problemstillingen jeg ønsker svar på. Fokuset vil være på hvordan man kan tilrettelegge for barn med ulik språkbakgrunn gjennom samspill i lek. Senere i oppgaven under drøftingen vil jeg komme med konkrete eksempler på hvordan barnehagelæreren kan tilrettelegge for samspill i lek ut i fra funnene jeg har gjort.

2.1 Barns rett til lek

Kunnskapsdepartementet skriver «leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes. Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 20). Som barnehagelærer har man et ansvar for å tilrettelegge slik at det oppstår lek blant barna. Dette betyr at man må skape et miljø rundt barna som er trygt hvor barnet står fritt til å utforske sin egen verden. I konvensjonen om barns rettigheter finner man fire grunnleggende prinsipper som har en betydning for barns rett til lek, og hvordan man som barnehagelærer er forpliktet til å verne om disse. I artikkel 2 står det beskrevet at alle barn uavhengig av bakgrunn og livssituasjon har like stor verdi. Dette innebærer at hvert enkelt barn har rett til lek. Barnet har rett til å delta i lek, men også retten til å selv velge om de ikke vil delta i lek. Som barnehagelærer er det vår oppgave å skape rom for og mulighet slik at barnet kan delta i lek, men også oppnå samspill i lek med andre barn. Leken i barnehagen skal ikke være preget av forskjeller og ulikheter som kan føre til diskriminering, slik som utestenging eller forskjellsbehandling som er basert på rase, hudfarge, etnisitet eller religion. For at en slik lek skal være oppnåelig er det barnehagelærerens ansvar å være tilstede under barnas møte med hverandre og deres lekeverden. Først da kan man observere leken som foregår, og om det er barn som faller utenfor som trenger ekstra tilrettelegging og støtte inn i lek, men også lek som pågår (Öhman, 2012, s. 31)

Jeg vil nå se videre på hva som er skrevet i artikkel 3. Innenfor denne artikkelen blir det fokusert på hva som er til «barnets beste». Dette dreier seg om at alle beslutninger man tar som handler om barnet, skal være tatt ut i fra den forutsetningen om at det skal gagne barnet, og derfor være til barnets beste. Et eksempel på dette kan være at man har observert at et barn som ikke deler språk med de andre barna i gruppen, ser ut til å inkluderes i større grad ute enn inne. På bakgrunn av dette, kan det være viktig at barnehagelæreren vektlegger utelek i større grad enn tidligere. Man har da tatt en avgjørelse ut ifra barnets situasjon, behov og interesse (Öhman, 2012, s. 31).

Artikkel seks og tolv handler om barnets rett til liv og helse, samt at et hvert barn er et eget individ. Dette innebærer at barnet sine tanker, følelser og uttrykk skal bli tatt på alvor. Alle barn har rett til å ha en mening over sitt eget liv, og skal derfor få muligheten til å medvirke sin egen hverdag i barnehagen. (Öhman, 2012, s. 32). Disse fire grunnleggende prinsippene er en forutsetning for barns rett til lek, og ut i fra hva som er beskrevet over ser man at barnehagelæreren har et stort ansvar når det kommer til tilrettelegging for barns samspill i lek.

2.2 Strategier for kontaktetablering

Tabors' (2008) i Kulset (2015) viser til det han kaller for «det doble dilemma», som enkelt betyr å være i en vanskelig situasjon som er en utfordring å løse. Dersom man ser denne teorien i lys av leken vil man kunne få en forståelse for en potensiell utfordring som man kan kjenne igjen i barnehagen. Det doble dilemmaet består av to situasjoner, og derav navnet «doble». Det kan være vanskelig for et barn å oppleve samspill i lek dersom man ikke deler språket, og det er der dilemmaet kommer inn. For å lære språket er det en forutsetning at man blir akseptert gjennom det sosiale, altså de andre barna, og for å bli akseptert er det en forutsetning at barnet kan deler av språket. Med andre ord blir barnet satt i en situasjon det er nærmest umulig å komme seg ut av på egenhånd (Kulset, 2015, s. 80).

Dersom et barn befinner seg i sin andrespråktilegnelse, kan man finne mange eksempler på barn som blir delt opp i språkgrupper for å lære seg språket. Når man deler opp en gruppe på denne måten skaper man et skille mellom «oss» og «de andre». Derfor er det viktig at man skaper et fellesskap, slik at det oppstår en felles forståelse og respekt for hverandre. Gjennom fellesaktiviteter vil barna erfare andrespråket gjennom lek i samspill, og majoritetsbarna vil

fremstå som en ressurs når det kommer til andrespråk læringen. (Kibsgaard & Husby, 2014, s. 67).

Tabors (1997) i Kibsgaard og Husby (2014) viser til to prosesser som er viktige når barn lærer et nytt språk. Den første prosessen handler om å observere venner og voksne som snakker «målspråket». Den andre prosessen handler om at barnet prøver seg frem på egenhånd ved hjelp av fraser som barnet har plukket opp gjennom observasjon. Noen ganger har ikke barnet skjønnet hva som har blitt sagt, men dersom det er blitt puttet på bevegelser i det man sier noe, er det lettere for barnet å forstå konteksten. For eksempel kan man si at det er kaldt ute, ved å samtidig vise det med kroppen. På denne måten kan barnet få en større mulighet til å skjønne betydningen bak ordet, og deretter adoptere dette, og siden ta det i bruk gjennom egen samtale (Kibsgaard & Husby, 2014, s. 67).

En annen forutsetning for innpass i gruppen, og i lek er det som kalles for kapital. Alle mennesker har ulike posisjoner når de er i en gruppe. Ofte finner man seg i en forskjellig posisjon ut ifra hvilke aktører det er i gruppen. Kibsgaard og Husby (2014) beskriver kapitalen som «menneskenes ressurser og disposisjoner i det enkelte felt» (Kibsgaard & Husby, 2014, s. 34). Kapitalen kan bestå av de ferdighetene og verdiene en innehar og dette går innenfor feltet sosial kapital. Man kan også inneha økonomisk kapital, som i barnehagen kan bestå av for eksempel nye klær, eller en populær leke. For at barnet skal kunne få en innpass i den aktuelle gruppen er det en forutsetning at barnet kjenner til den kapitalen som ligger til grunn. På denne måten kan barnet ta i bruk ulike strategier for å få en inngangsbillett. Barnehagelæreren har ofte en stor makt i barnehagen når det kommer til de ulike posisjonene til barna i gruppa. Derfor er det viktig å belyse kapitalen til alle barna slik at alle føler at de har noe å bidra med i gruppen (Kibsgaard & Husby, 2014, s. 34).

En annen viktig del når det kommer til barnas lek er Bungeard og Gulløv (2008) i Zachrisen (2015) sin forskning som viser til at barn har en tendens til å søke til andre barn som deler samme referanser som seg selv. Referanser kan sees i sammenheng med at barna er jevnaldrende, at de snakker samme språk, eller at de deler samme kjønn. Barn søker ofte etter en lek som foregår på et intraetnisk nivå, og det er desto viktigere at man tilrettelegger slik at det kan oppstå lek på tvers av linjer, altså på et interetnisk nivå (Zachrisen, 2015, s. 43). En lek som foregår på tvers av linjene vil være med på å påvirke barnas tilknytting til hverandre, på tvers av deres bakgrunn. Zachrisen (2015) poengterer at det ofte observeres barn med

etnisk minoritetsbakgrunn på interetniske lekearenaer, men at graden av deltakelse ofte varierer. Videre poengterer hun at man ofte ser at de barna med etnisk minoritetsbakgrunn ofte deltar på intraetniske lekearenaer, nettopp på grunn av at barn trekkes mot det de har en felles referanse med.

2.3 Lekesignaler

Dersom et barn er flerspråklig og ikke deler samme språk, eller kun forstår deler av språket så kan det være en grunn for at barnet faller utenfor leken. Leken er først og fremst barnets domene, og gjennom leken erfarer barnet en egen form for kultur. Det er nettopp gjennom leken barnet får erfart at man har ulike posisjoner i gruppa, noe som også vil vise seg i voksenalder. Barnet skaper sin egen verden gjennom leken hvor det ofte blir delt ut roller til de ulike aktørene som deltar. Noen roller er mer lukrative enn andre, og dersom barnet ikke forstår de ulike lekesignalene vil det kunne være vanskelig for barnet å være deltakende i leken. (Olofsson, 1993, s. 93).

En annen konsekvens som kan komme av at barna ikke forstår språket seg i mellom kan være at leken blir tatt på alvor, når det egentlig kun er ment som lek. Dette kan forekomme i det som blir omtalt som «late-som-lek» eller «rollelek». Innenfor begge disse lekeformene inntar barn ofte roller utover seg selv, altså de går inn i en fiktiv rolle. Dette kan bli oppfattet som utrygt da barnet som ikke enten forstår språket, eller kun deler av det, ikke skjønner at barnet har inntatt en ny rolle. En konsekvens av dette kan føre til at barnet derfor trekker seg ut av leken, for å gjenopprette tryggheten rundt seg (Olofsson, 1993, s. 94). Rolleleken består av mye språk som kan gjøre det utfordrende for barn med ulike språkbakgrunner å interagere sammen. Den fysiske leken er derimot åpner opp for lek uavhengig av barnets språkbakgrunn. Den fysiske leken blir ofte nedprioritert innendørs da det kan oppfattes som støy og uro for personalet. Det er derfor viktig at personalet sitter på en bred kunnskap, slik at de har en forståelse for at den fysiske leken er minst like viktig som den rolige leken. Barn skaper betydning gjennom å bruke kroppen sin i samhandling med andre. En lek med vekt på fysisk bevegelse blir sett på som en viktig måte for barna å være sammen på (Zachrisen, 2015, s. 86).

Når barn deltar i aktiviteter sammen med andre barn skapes det en erfaring. Erfaringen skjer gjennom samhandling med hverandre, og etter en endt lek sitter barnet igjen med mer

kunnskap enn tidligere. Denne kunnskapen tas i bruk i et eventuelt neste møte, hvor barnet får brukt sine kommunikasjonsferdigheter i et sosialt samspill. Barn har en medfødt evne til å tilegne å lære seg språk, og dette utvikles når barnet er i samspill med andre (Storli & Moser, 2018).

2.4 Språkets relevans

Gjennom leken prøves det ut regler og det forklares sosiale sammenhenger. I leken får barnet prøvd ut hele sitt følelsesregister. Erikson (1940) i Olofsson (1993) poengterer at leken er like viktig for barn som det samtale er for voksne. Han beskriver at det har for begge deler en helsebringende, legende innvirkning på sjelslivet. Språket har en stor innvirkning på hvordan nivå samtalen er for oss voksne, og slik er det også for barnet som er i lek. Barn tar i bruk språket i leken for å fordele rollene seg i mellom, forklare temaer, situasjoner, og for at handlingen ikke skal gå i stå. I leken blir språket brukt som et hjelpemiddel for å føre inn nye elementer i en tenkt situasjon. Ved å snakke til hverandre hjelper de hverandre videre i leken hvor de nesten gir hverandre «råd» slik at leken kan fortsette videre (Olofsson, 1993, ss. 77-78).

Wall og Picket (1982) i Olofsson (1993) studerte leken til engelske barn og innvandrerbarn. Gjennom denne studien oppdaget de at de som ikke var spesielt kjent med det språket som majoriteten snakket, ofte lekte mindre avanserte leker enn det barna som snakket majoritetsspråket gjorde. Etterhvert som minoritetsbarna lærte seg språket bedre, kunne de også se en forbedring i leken som ble mer avansert og den varte lengre. Leken og språket er noe som påvirkes av hverandre. Når barnet leker leker tar de ofte i bruk et annet språk enn hva de bruker til daglig. Ofte ser man at de inntar nye roller når de leker, og med de nye rollene følger det også med et «nytt» språk. Dette betyr at desto flere roller et barn leker, desto større blir også språkrepertoar deres (Olofsson, 1993, ss. 78-79).

2.5 Støttende strategier for majoritetsspråklige barn

Vi har tidligere sett på hvilke strategier minoritetsbarnet tar i bruk for kontaktetablering med majoriteten. Det har seg slik at også majoritetsbarn bruker ulike strategier for å etablere kontakt med minoritetsbarna. Tabors (1997) fremhever at man kan «lære» barna som snakker

majoritetsspråket opp til å hjelpe barn med ulike språkbakgrunner i deres andrespråk tilegnelse. Gjennom en slik «læring» tar majoritetsbarna i bruk fem ulike strategier. Den første strategien handler om å ta initiativ. Dette innebærer at man lærer barnet hvordan man kan tilnærme seg andre barn ved å vise interesse for barnet de ønsker å etablere kontakt med. Den andre strategien handler om generelle språklige aspekter, som vil si at barnet må lære seg å snakke rolig å sakte, slik at det blir lettere for motparten å ta til seg informasjonen som blir sakt. Nummer tre handler om å ikke gi opp dersom de ikke får respons på initiativet. Prøv igjen, kanskje får de en bedre respons neste gang. Den nest siste strategien handler om avklaring. Dersom mottakeren ikke forstår hva som blir sakt, må den som spør tørre å be om en avklaring fra personen på om det som ble sakt faktisk ble forstått. Den femte og siste strategien handler om gjentakelse og utvidelse. Dette betyr at dersom minoritetsbarnet ikke forsto hva som ble sakt, skal barnet kunne ytre det på en annen måte, slik at det kanskje blir en større forståelse denne gangen (Kibsgaard & Husby, 2014, s. 77).

Dersom man lykkes i at majoritetsbarn tar i bruk disse fem strategiene vil minoritetsbarna få en større mulighet til å lære språket, og ikke minst oppleve samspill gjennom lek, enn dersom de kun hadde kommunisert med de voksne i barnehagen. Majoritetsbarna vil kunne føle seg som en ressurs og at de er til hjelp for noen, mens minoritetsbarna vil kunne føle seg inkludert. Barna bidrar til å hjelpe hverandre, vise aksept og forståelse for hverandre (Kibsgaard & Husby, 2014, s. 78).

2.6 Hvordan kan man tilrettelegge for at barn opplever samspill gjennom lek på tvers

Grøver (2018) tydeliggjør i boken «å lære språk i barnehagen» at det er et lederansvar å påse at personalet som daglig samspiller med barn, settes i stand til å gjøre det på en måte som er med på å fremme utvikling. Hun trekker frem at ansvaret ligger på ulike ledere, gjennom ulike nivåer (Grøver, 2018, s. 138). Grøver (2018) skriver videre at det er viktig med faglig utvikling av personalet i barnehagen. Hun viser til en kvasiexperimentell studie som ble gjort av Dickinson og Caswell (2007) der resultatet viste en betydelig forskjell på personalet som hadde mottatt det faglige, kontra de som ikke hadde mottatt et slikt tilbud. Forandringen viste forskjeller når det kom til kvaliteten på språkarbeidet i barnehagen. En faglig utvikling av personalet i barnehagen vil kunne føre til at de mestrer ulike samtalestrategier som kan vise seg å være språkstimulerende i samhandling med barna (Grøver, 2018, ss. 140-141).

Zachrisen (2015) hevder at motivasjonen til barn kan beskrives som en motivasjon til å leke, og ikke til at noe skal læres. Dette innebærer at dersom barnet skal ha interesse av å lære seg et nytt språk må man legge til rette for en lek som fremstår som meningsfull, morsom og interessant (Zachrisen, 2015, s. 115). Man kan tenke seg at det er tre betingelser som må ligge til rette for at barn med ulik språkbakgrunn skal få oppleve samspill gjennom lek. Den første betingelsen handler om at de som deltar burde fremstå som ganske like. Her menes under så menes ordet «like» at barna har lik status i gruppa. Dersom barna har lik status vil det også være sannsynlig at barna blir mer likestilte, og forskjellene oppleves ikke på samme måte. For at dette skal oppleves i praksis er det nødvendig at barna opplever gode relasjoner med hverandre gjennom ulike posisjoner i lek. Det holder ikke at barna opplever dette en eller to ganger, men det må foregå en relasjonsbygging over tid. En betydeligere involvering fra de voksne som jobber i barnehagen kan være en måte å jobbe mot at barna får flere erfaringer med likestilte posisjoner på lekearenaen (Zachrisen, 2015, ss. 116-117).

Videre går hun inn på betingelse nummer to som handler om å sikre reell samhandling mellom aktørene. Dette innebærer at gruppa har en felles målsetting. For eksempel kan to barn med ulik språkbakgrunn få i oppgave å hjelpe til å dekke på bordet til de andre barna. En slik felles erfaring vil kunne føre til at barna finner lettere sammen i leken. Den siste betingelsen handler om å unngå konflikt og konkurranse i leken. Dersom man tar utgangspunkt i betingelse nummer en som handler om likestilte posisjoner i gruppen vil man forhåpentligvis klare å unngå de største konfliktene og konkurranse (Zachrisen, 2015, s. 119).

I boka «se mangfold!» spesifiserer Gjervan, Andersen og Bleka (2012) at barnehagepersonalet ofte fokuserer på minoritetsbarna sine norskspråklige kunnskaper, og vurderer ut i fra dette hvordan barnet ligger an. Andersen (2012) gjorde en undersøkelse i 2002 hvor hun fant at barnehagepersonalet ikke setter fokus på minoritetsbarnas morsmål. Videre poengterer hun at det kan virke som at andre språk enn norsk blir sett på som det hun kaller for «ikkespråk» i barnehagen. Barn med et annet morsmål som mestrer norsk på et bra nivå blir ofte omtalt som «flinke». Ved å snu fokuset bort fra hvor godt barnet behersker det nye språket eller ikke kan man heller sette fokuset på andre måter å kommunisere på. Ved å vise anerkjennelse til barna på ulike måter ved å la de delta i på barnehagens ulike arenaer på egne forutsetninger og premisser (Gjervan, Andersen, & Bleka, 2012, ss. 128-129).

3 Metode

«Det å være metodisk i vitenskapelig forstand er å bruke og overholde intellektuelle standarder i vår argumentasjon. Det stiller ikke bare krav til oss om ærlighet og sannhet, men også til å tenke og systematisere våre tanker. Dette er allmenngyldige krav til enhver metode, Vi trenger ulikemetoder både til å få frem ny kunnskap og til å etterprøve i hvilken grad påstander er sanne, gyldige eller holdbare (Dalland, 2017, s. 51).

Metode er det som forteller oss noe om hvordan vei man burde gå når man skal innhente informasjon rundt et valgt tema. Aubert (1985) i Dalland (2017) beskriver metode som en fremgangsmåte til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap (Dalland, 2017, s. 51). Innenfor metode finnes det to retninger man kan velge å gå, enten kvalitativ metode eller kvantitativ metode. Kvantitativ metode gir data i form av målbare enheter. Ved bruk av denne metoden får man frem det som er felles og gjennomsnittlig. Kvalitativ metode fanger opp meninger og opplevelser som man ikke kan måle eller feste opp mot tall. Man fanger opp meninger og ved denne type metode tar man sikte på å formidle forståelse. Dalland (2017) skriver at metode er et verktøy man tar i bruk for å innhente kunnskap og informasjon på. Begrunnelse for valg av metode bunner i at man mener at det er akkurat den metoden man velger som egner seg best til å belyse problemstillingen man har stilt på best mulig måte (Dalland, 2017, s. 52).

3.1 Valg av metode

Når jeg skulle gå i gang med å skrive bacheloroppgaven var jeg nødt til å ta stilling til hvordan metode jeg ønsket å ta i bruk for å få svar på problemstillingen min «hvordan kan barnehagelæreren tilrettelegge for samspill i lek mellom barn med ulik språkbakgrunn». Med utgangspunkt i teamet jeg har valgt, samt problemstillingen min falt valget mitt på kvalitativ metode for å samle inn data til mitt arbeid. Ved å bruke kvalitativ metode sto jeg fritt til å utarbeide spørsmål jeg ønsket var på i henhold til problemstillingen. Ved bruk av kvalitativ metode kan man gå mer i dybden på temaet, slik at man kan innhente informasjon man trenger til avhandlingen (Dalland, 2017, s. 112).

3.2 Kvalitativ metode

Når jeg skulle gå i gang med bacheloren visste jeg tidlig hvilket tema jeg ønsket å skrive om, og deretter utformet jeg en problemstilling jeg ønsket svar på. Jeg ønsket å se på hvordan man kan tilrettelegge for samspill i lek mellom barn med ulike språkbakgrunn. Gjennom problemstillingen ønsket jeg ikke å få et svar som kunne måles i tall, men jeg ønsket derimot å se etter tendenser. Grunnlaget for valg av intervju som metode var at jeg ønsket å innhente informasjon som kunne si noe utover personen jeg intervjuet. Det vil ikke være oppnåelig å forstå en hver person sin erfaring gjennom et intervju, men jeg ville likevel sitte igjen med en god del informasjon om temaet på en generelt grunnlag. Kvaliteten på intervjuet vil være overens med min evne til å oppfatte svarene og hvordan jeg tolker dem (Dalland, 2017, s. 64). Personen man intervjuer kan selv velge hva de ønsker å utlevere av informasjon, samt avslå spørsmål dersom de ikke ønsker å svare (Dalland, 2017, s. 97). For å underbygge funnene fra intervjuet vil jeg ta i bruk eksempler fra egen erfaring.

3.3 Planlegging og gjennomføring av intervju

Under utformingen av intervjuguiden til kandidaten jeg skulle intervjuer ønsket jeg å stille spørsmål som var åpne slik at jeg ikke ente opp med et ja/nei svar. Jeg ønsket å oppmuntre til dialog hvor jeg og kandidat kunne ha en samtale, og der jeg eventuelt kunne spørre oppfølgingsspørsmål der jeg ønsket mer informasjon. Når intervjuguiden var klar tok jeg kontakt med ønsket barnehage og sendte mail til pedagogisk leder hvor jeg spurte om hun kunne tenke seg til å stille til intervju. Deretter sendte jeg tema og spørsmålene slik at hun kunne stille forberedt til møtet. Begrunnelse for valg av kandidat var hennes lange erfaring som pedagogisk leder, samt hennes erfaring gjennom arbeid flerkulturelle barn. Avdelingen den pedagogiske lederen jobber på består av barn med mange ulike språk og etnisiteter. Under selve intervjuet var det viktig for meg at jeg ikke la føringer på hva jeg tenkte at kandidaten skulle svare, slik at hun sto åpen til å fortelle sine meninger og erfaringer uten at jeg på noen slags måte veiledet henne frem til et svar. For å kvalitetssikre informasjonen jeg hadde fått sendte jeg dokumentet med svarene endt intervju til informanten. Ved å gjøre dette fikk hun mulighet til å se over hva jeg hadde fått av informasjon, og om hennes intensjoner stemte med det jeg hadde skrevet ned. På denne måten kunne hun tilføye punkter hun tenkte det var viktig at jeg fikk med dersom jeg ikke hadde fått det under intervjuet (Dalland, 2017, s. 68).

3.4 Analyse av funn

Etter endt intervju startet jeg med å renskrive dataen jeg hadde innsamlet. Jeg leste gjennom teksten flere ganger og tok lengre pauser for hver gang jeg leste. Etterhvert startet jeg med å markere svarene jeg hadde skrevet ned i intervjuet med forskjellige farger for å se hva som var direkte svar på problemstillingen min. Ved å jobbe på denne måten oppdaget jeg stadig nye funn underveis. Ved å systematisere svarene kunne jeg knytte funnene mine til relevant teori. Når man ser etter funn handler det om å prøve å få frem hva det egentlige budskapet er, og hva informanten prøver å gi uttrykk for (Dalen, 2013, s. 60). Christoffersen og Johannessen (2012) kaller denne prosessen for koding av et dokument. Ved å systematisere resultatene av intervjuet kunne jeg si ut hvilken informasjon som var mest relevant i forhold hva som var et direkte svar på problemstillingen min (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 101).

3.5 Etikk

Før jeg kunne starte med intervjuet var jeg nødt til å innhente samtykke hos personen jeg intervjuet slik at jeg kunne bruke henne som min informant. Når man innhenter samtykke er det viktig at man gir korrekt informasjon til deltakeren slik at personen er klar over og forstår hva som er hensikten bak intervjuet, og hvordan man senere har tenkt til å ta i bruk materialet. Gjennom mitt arbeid med materialet var det viktig å anonymisere personer og sted slik at det ikke er mulig for andre å vite hvilke barn, voksen eller barnehage det er snakk om. Det er viktig å ivareta taushetsplikten til den/de man intervjuer (Dalland, 2017, s. 120). Før intervjuet startet hadde jeg utarbeidet et samtykkeskjema som informanten leste gjennom og ga deretter sitt muntlige samtykke. Når man gjennomfører et intervju i forbindelse med bachelor understreker Dalland (2017) at gjennom innhenting av kunnskap er det lite man kan gi tilbake til informanten, og det var derfor viktig for meg å få frem at ved hennes deltakelse var den pedagogiske lederen med på å gi meg informasjon som var nyttig for min forskning innenfor et aktuelle temaet (Dalland, 2017, s. 238).

3.6 Metodekritikk

Gjennom intervjuet fikk jeg samlet mye data til min empiri, men ettersom jeg ikke kunne ta med alt måtte jeg selv ta en vurdering av hva hvilke funn som ble de viktigste. Når jeg skulle inn i prosessen om å velge ut hvilke resultater som ble viktigst for min oppgave måtte jeg se

på hva som kunne være et direkte svar på problemstillingen min, og om det hadde holdbarhet. En muligfeilkilde i intervjuet kan være kommunikasjonsprosessen mellom meg selv og informanten (Dalland, 2017, s. 120). Under intervjuet spurte jeg informanten om spørsmålene jeg hadde skrevet ned på forhånd, og ettersom informanten uttrykte sine svar skrev jeg dem ned. En utfordring med dette var å få med all informasjonen informanten sa. Når man mottar mye informasjon på en gang kan det være lett at noe som blir sakt «glipper», og siden jeg ikke hadde mulighet til å gjøre lydopptak måtte jeg etter beste evne skrive ned det som ble formulert. I ettertid ser jeg at det kunne vært til min fordel å ha med en medstudent som kunne skrevet det som ble kommunisert mellom meg og informanten. På denne måten kunne jeg ha vært mer «tilstede» under samtalen, istedenfor å fokusere på å skrive ned det som ble sakt.

Til ettertanke kunne jeg også gjennomført flere intervjuer for å belyse temaet fra ulike ståsted. Da ville jeg kanskje fått funn som var ulik fra hverandre, tatt i betraktning at informantene ville hatt ulike tanker og erfaringer rundt spørsmålene. Derimot ga informanten meg mange svar og ettersom jeg var interessert i å se etter tendenser følte jeg etter endt intervju at jeg satt igjen med mye informasjon som var relevant for problemstillingen min.

4 Presentasjon av empiri

All min empiri er basert på funnene jeg har fått gjennom intervju med pedagogisk leder. I denne delen vil jeg presentere funn som jeg har fått gjennom intervjuet jeg hadde med pedagogisk leder. I og med at jeg har valgt kvalitativ metode vil jeg ikke få et svar som er rett eller galt, men jeg har sett etter tendenser, og det er viktig å huske på at dette kan være ulikt fra hver enkelt barnehage. Jeg har valgt å dele funnene mine inn i ulike kategorier slik at det skal bli lettere å se et samsvar mellom teori og funn.

4.1 Pedagogisk leder sine tanker rundt vektlegging av lek, og hva tenker hun om lek som foregår mellom barn som ikke deler samme morsmål.

Pedagogisk leder ga uttrykk for at hun og resten av personalet legger stor vekt på leken i hverdagen. Nesten alle aktiviteter gjennom dagen er preget av lek, bortsett fra under måltid. Leken er den plassen der de kan koble barna på hverandre ved å gjøre barna oppmerksomme

på hverandre. Et eksempel hun viser til her når to barn tegner det samme kan hun si «åjj, se dere har begge to tegnet en rød blomst». En av barnehagelæreren sine mange oppgaver blir derfor å legge til rette for at det skal være rom og tid for å leke. Dersom barnet er flerspråklig og kommer fra en annen kultur kan det være vanskelig i begynnelsen å skulle få innpass i leken da de ikke forstår de ulike lekekodene. Det er derfor viktig at man er tilstede for barna slik at man kan hjelpe barna inn i leken. Det legges stor vekt på å lære barna ulike «fraser» slik at de kan invitere seg selv inn i leken. Barna planlegger mye om hva som skal skje og hvem som skal være hva, og dersom de ikke deler samme morsmål krever det at en voksen er der å kobler barna på hverandre. Barna leker mye, og ofte er det de samme temaene som går igjen, som for eksempel familie, eller at de leker at de er dyr. Ofte ser hun at dersom et barn finner en rolle som de mestrer så fungerer leken bra, eller dersom rammene innenfor leken er tydelige. Tenker at det ikke er noen forskjell på leken dersom barn fra minoriteter leker sammen, eller om det er barn fra majoriteten som leker sammen.

4.2 Hva blir personalets oppgave for at barna skal oppleve samspill i lek, hvilke tiltak blir eventuelt tatt i bruk for å skape samspill i lek på tvers.

Det er viktig å legge til rette i forhold til tid. Lekearenaen skal være en plass hvor barna skal ha mulighet til å leke uforstyrret, men det er viktig at personalet er tett på dersom barna ikke deler samme morsmål slik at man kan fungere som en støtte. Når man er tett på kan man være tilgjengelig for å tolke for barna, se initiativene, prøve å forstå hva de prøver å formidle. Da kan man fungere som et slags mellomledd der man kan beskrive dette videre for det andre barnet. Det kan være vanskelig for barnet å forstå de ulike lekesignalene, og her er det også viktig at man er tilstede å tolker for barna. Det er ikke kun barna med et annen språkbakgrunn man må tolke for, men det er også viktig å tolke frem og tilbake mellom barna slik at det oppstår et samspill dem i mellom. Etterhvert som barna lærer å kjenne hverandre ser de at det verbale språket ikke er like utfordrende, og at barna ofte tar i bruk kroppsspråk for å kommunisere med hverandre. Konkreter kan være et viktig redskap, og de voksne kan tilrettelegge ved å gi barnet tilgang på for eksempel en populær leke slik at det kan bli lettere å invitere seg inn i leken. Noen ganger kan det være at personalet styrer leken hvor det deles ut ulike roller som det tenkes at barna kan mestre hvor det ikke kreves for mye språkkunnskaper. Leker som kan være vanskelig derimot er leker der det blir brukt mye språk,

som for eksempel rollelek. Det er også viktig at personalet er i stadig utvikling slik at de får tilstrekkelig med kunnskap som de kan ta i bruk gjennom deres praksis.

4.3 Tilrettelegging for samspill i lek, foregår det spontant eller ligger det noen føringer på dette.

Dette er litt både og. I løpet av dagen er leken noe som ofte skjer spontant, men det er også tilrettelagt for lekegrupper. Lekegrupper er noe som brukes aktivt hver dag, og avgjørelsen for hvem som skal leke sammen ligger det ofte tanker bak. Dette er for å prøve å legge til rette for hvilke barn som de tror kan være bra for hverandre. Tanken bak er at barna skal utfylle hverandre, og med dette menes det at barna har forskjellige styrker, og ved arrangere slike grupper kan barna være med på å løfte frem hverandre. Det er alltid en baktanke eller et mål bak alle avgjørelser som tas, hvor alt bunnar i samspill, og språket kommer som en naturlig del av dette.

4.4 Hvilken lek observeres i gruppen din.

Kan ofte se at dersom det er snakk om følelser kan barna ta i bruk morsmålet sitt. Språk og nasjonalitet spiller ikke så stor rolle i gruppa som helhet, men ser at dersom barnet ikke behersker det norske språket godt nok slik at det kan uttrykke seg med ord kan de falle utenfor leken. Det observeres at barna ofte kan snakke i vei på sitt eget morsmål til hverandre, uavhengig om de forstår hverandre, men dette handler mye om alder. Desto eldre barna er detter de oftere ut av leken da språket spiller en større rolle ettersom det blir vanskeligere å være lenge i en avansert rollelek der man ikke deler samme morsmål. Regellek er derfor lettere for barna å være delaktige over en lengre stund.

5 Drøfting

Som barnehagelærer tenker jeg det er viktig at man har kompetanse rundt flerspråklige barn og er oppmerksom på ulike grunner til at barnet kan falle utenfor leken. Derfor er det viktig å kunne noe om hvordan man kan tilrettelegge for at barnet skal lykkes med å oppleve samspill i lek. I drøftingen vil jeg ta utgangspunkt i funnene jeg gjorde etter intervjuet, samt anvende relevant teori som jeg har lagt frem i teoridelen. Under drøftingen vil jeg også belyse ulike situasjoner som jeg selv har erfart gjennom praksis.

5.1 Hvordan fungerer leken mellom barn som ikke deler samme morsmål

I løpet av en dag i barnehagen er det mye som skjer, og mye man skal holde styr på. Noen ganger er leken planlagt, andre ganger skjer det spontant. Dette presiserer også informanten under vår samtale. Et funn jeg tenker det er viktig å se på er det informanten poengterer om lekesignaler mellom barn med ulik språkbakgrunn. Det ligger en forutsetning for at dersom barnet skal kunne oppleve samspill i lek på tvers er at det forstår de ulike lekesignalene. Dersom barnet er flerspråklig og ikke deler samme språk som majoriteten av barnegruppa, eller kun deler noe av språket kan det være en fare for at barnet havner på utsiden av leken. Av egen erfaring har jeg sett at rollelek kan være vanskelig å delta i dersom barnet kun deler noe av språket. Informanten hevder også at rolleleken kan være en avansert form for lek dersom forskjellene mellom det verbale språket blir for stort, og av erfaring ser hun at barna ofte inntar de samme rollene hvor de kjenner seg trygge. Dette tenker jeg kan ha både en positiv og negativ konsekvens. Dersom det flerspråklige barnet alltid opplever å være i den samme rollen, vil barnet kunne bli frarøvet en gylden mulighet til å posisjonere seg innad i gruppen. Derimot kan det være at barnet føler seg trygg i rollen, og ved å tildele barnet en ny rolle som blir sett på som mer lukrativ, kan dette føre med seg at barnet opplever at den trygge og kjente leken blir borte. Som en konsekvens av dette kan barnet trekke seg ut av leken for å stabilisere en trygghet rundt seg (Olofsson, 1993, ss. 93-94). Jeg tenker at det informanten sier om å styrke barna til deres fordel er et viktig funn i forhold til det jeg nettopp har diskutert. Ved å ikke la språket stå i fokus, men å snu oppmerksomheten over til andre måter å kommunisere på, kan man vektlegge barna sine styrker uavhengig av hvor godt barnet mestrer det verbale språket (Gjervan, Andersen, & Bleka, 2012, ss. 128-129).

For at det skal oppstå lek mellom barn med ulik språkbakgrunn, men også barn som deler samme språk, er det viktig at man legger til rette i forhold til tid. Selv om informanten legger vekt på at leken skal være en plass hvor barna skal kunne leke uforstyrret er det viktig å være i nærheten slik at man er tilgjengelig for å tolke for barnet dersom man ser at det er behov for det. Et av funnene som ble gjort tilknyttet intervjuet er det informanten sier om viktigheten rundt det å «koble» barna på hverandre, dette kan være en viktig strategi for å gjøre barna oppmerksomme på hverandre. Gjennom en slik positiv erfaring vil barnet kunne føle en tilhørighet til gruppa (Kibsgaard, 2018, s. 49). Et annet funn tilknyttet til det å «koble» barna på hverandre nevnes det at de lærer de flerspråklige barna ulike «fraser» som de kan ta i bruk

for å invitere seg inn, og som et eksempel på dette kan «skal vi disse sammen» være en slik «frase».

Et redskap man kan ta i bruk for å opprette en nysgjerrighet som igjen kan føre til samspill gjennom lek uavhengig av språk er ulike konkreter. Informanten hevder at ved å tilrettelegge for å gi barna konkreter, for eksempel en populær leke vil barnet kunne hevde seg i gruppen slik at det kan bli lettere å etablere et samspill mellom barn med forskjellig morsmål.

Kibsgaard og Husby (2014) poengterer alle mennesker har ulike kapitaler. I teoridelen har jeg vist til teorien om at kapital kan beskrives som de ferdighetene og verdiene en innehar og dette går innenfor feltet sosial kapital. Dersom det er en stor forskjell i den sosiale kapitalen i barnegruppa kan det derfor være aktuelt å gi barnet en leke som har stor kapital innad i gruppen. Ved å utøve makten sin på denne måten kan barnehagelæreren bidra til at barnet oppnår en større kapital og barnet kan derfor oppfattes som en mer «interessant» lekepartner (Kibsgaard & Husby, 2014, s. 34).

Når det gjelder lek mellom minoritetene markerer informanten at det ikke ses noen betydelig forskjell enn når barn fra majoriteten leker sammen. Bungaard og Gulløv (2008) i Zahcrisen (2015) fikk gjennom sin forskning se tendenser til at barn ofte søker etter andre barn som deler samme referanse som seg selv (Zachrisen, 2015, s. 43). Dette funnet stiller jeg meg noenlunde kritisk til ettersom Zachrisen (2015) sin studie viser til at lek med inntatte rollefigurer var sjeldent å se på interetniske lekearenaer. Det kan tenkes at grunnen til at det forekommer mindre inntatte roller på interetniske lekearenaer er at dette er en lek som består av mye språk, som jeg også har nevnt tidligere. Barnehagelærerens rolle her tenker jeg blir å hjelpe barna til å ta i bruk de forutsetninger som barna innehar. Med dette mener jeg at det ikke er til barnets eller lekens hensikt å legge til rette for en lek der det kan forekomme at enkelte barn ikke forstår sammenhengen, og da spesielt barn som har en annen språkbakgrunn en majoriteten. Med utgangspunkt Zachrisen (2015) sin studie om lek på interetniske lekearenaer vil det være en fordel for minoritetsbarna at man tilrettelegger for en lek som tar utgangspunkt i det de allerede har erfaringer og kjennskap til (Zachrisen, 2015, s. 88).

5.2 Voksenrollen og tilrettelegging for samspill i lek

Når det kommer til voksenrollen er uttrykket «å være tett på» noe som går igjen. Et funn jeg tenker det er viktig å belyse i denne sammenhengen er den voksnes tilstedeværelse i barnas hverdag. For at personalet skal kunne oppfatte hvordan leken mellom barna er, er det en forutsetning at man er tilgjengelig slik at man kan være der å tolke for barna, se initiativene og ikke minst tolke videre det de prøver å formidle. I teoridelen har jeg sett på ulike strategier barn med ulike morsmål tar i bruk for å oppnå samspill i lek med hverandre. Som jeg har nevnt tidligere viser Tabors (2008) til ulike strategier barn med minoritetsspråket kan ta i bruk for å oppleve samspill, men også majoritetsbarn tar i bruk ulike strategier for å etablere kontakt med minoritetsbarna. En slik måte å tenke på, tenker jeg er betydningsfull når det kommer til kontaktetablering. Da vil man kunne unngå å skape et skille mellom «oss» og de «andre».

Selv har jeg hatt erfaring fra praksis hvor det har vært situasjoner hvor det majoritetsspråklige barnet har prøvd å etablert et samspill mellom seg selv og et barn som var annen språkbakgrunn. Det som skjedde da var at barnehagelæreren fortalte til det flerspråklige barnet at barnet med minoritetsspråket ikke forsto hva barnet sa. En slik situasjon kunne kanskje vært unngått dersom barnehagelæreren hadde tatt seg tid til å prøve å tolke hva det var barnet prøvde å formidle, og deretter tolke det videre til barnet som hadde en annen språkbakgrunn. Ved å takle det på en slik måte vil den voksne kunne være med på å skape et fellesskap mellom de to barna. Kanskje kunne barnehagelæreren også ha strekt seg så langt som å ta opp et nytt tema som man av erfaring visste at barna hadde en felles interesse og forståelse for (Kulset, 2015, s. 80). Alle barn har rett til å bli hørt og forstått, men dersom man ikke deler språk, kan det noen ganger vise seg å være problematisk. (Kibsgaard, 2018, ss. 50-51). En viktig oppgave som barnehagelærer kan tenkes å være å sikre en reel samhandling mellom barna. En måte å sikre dette på kan være å gi barna ulike oppgaver som de må samarbeide om, og utføre sammen. En slik oppgave kan for eksempel være å hjelpe den voksne med å feie gulvet. Ved å legge det opp på denne måten vil barna være avhengig av hverandre for å utføre den tildelte oppgaven, og det vil i senere tid kunne føre til at de ved en annen anledning finner lettere sammen i lek. Den voksne vil også kunne være i nærheten av barna slik at en kan observere hvordan aktiviteten utarter seg, og kan fungere som en støtte dersom man ser at det er behov for det (Zachrisen, 2015, s. 119).

Ved å alltid ha en tanke bak de ulike avgjørelser man tar, vil man kunne legge til rette for en lek som tar utgangspunkt i barnets forutsetninger. Alle barn har rett til å leke, men det er barnehagelæreren og resten av personalet sitt ansvar å ta beslutninger som handler om barnet, og til syvende og sist skal være til barnets beste. Informanten fremhever at gjennom deres planlegging ligger det ofte en tanke og et mål bak hver avgjørelse. Lekegrupper er noe som brukes aktivt hver dag, og de setter sammen en gruppe av barn hvor de tenker på hvilke forutsetninger det enkelte barnet har, slik at de kan ta nytte av hverandre sine kvaliteter. I praksis kan det være vanskelig å observere alle valgene som blir tatt. Et viktig verktøy i arbeid med «barnets beste» kan være ulike observasjonsmetoder man tar i bruk. På denne måten kan man observere miljøet rundt barna, og hvordan lekemiljø man har i barnehagen. Min erfaring er at dersom man er aktiv sammen med barna og deltar i deres lek får man mye gratis informasjon. Da skaper man ikke en distanse mellom seg selv og barna, men man blir med inn i leken og får sett hva som skjer på nært hold. I ettertid kan man diskutere de ulike observasjonene som har blitt gjort gjennom refleksjons møter, og deretter ta et valg for hvilke tiltak man må gjøre, og hvordan man kan tilrettelegge ulike situasjoner slik at det blir til «barnets beste» (Öhman, 2012, s. 31).

5.3 Språkets relevans

Språket blir sett på som en viktig del av barns måte å kommunisere på, men et barn har mange språk, og det kroppslige er vel så viktig, noe informanten også poengterer. Informanten nevner at av erfaring vet hun at etterhvert som barna lærer å kjenne hverandre ser de at det verbale språket ikke er like utfordrende og barna tar ofte i bruk kroppsspråk for å kommunisere med hverandre. Den fysiske leken kan bidra til å åpne opp for lek uavhengig av barnets bakgrunn. En viktig forutsetning for dette er at barnehagelæreren og personalet sitter på nok kunnskap til å forstå at den fysiske leken er minst like viktig som den rolige leken. Da kan man tilrettelegge for en lek som har mer «faste» rammer slik at lekesignalene ikke blir for vanskelig for barnet å tolke (Zachrisen, 2015, s. 86). Selv har jeg observert en situasjon der et flerspråklig barn har stått på utkanten å observert en gruppe med barn som lekte rødt lys. Etter en stund gikk barnet for seg selv og «øvet» på leken hun hadde observert. Dagen etter ble det arrangert samme lek på nytt igjen i regi av en i personalet, og denne gangen var det flerspråklige barnet delaktig i leken. Slik jeg ser det i denne situasjonen har den voksne her lyktes med å skape rom og mulighet slik at barnet skulle få muligheten til å delta i lek. Grøver (2018) understreker at det er viktig med faglig utvikling i personalet, noe informanten også

poengterer. Dette er et funn som jeg tenker er viktig når det kommer til kvalitetssikring av barnehagen. Som jeg har nevnt i teoridelen så gjorde Dickinson og Caswell (2007) en kvasiekperimentell studie der resultatet viste en betraktelig forskjell når det kom til kvalitet på språkarbeid i barnehagen (Grøver, 2018, s. 140). Dette er nok ikke av ren tilfeldighet. I forhold til dette funnet har jeg lyst til å trekke frem enda et eksempel som jeg selv observerte i praksis. En fra personalet og et flerspråklig barn satt å lekte med plastelina rundt bordet. Barnet holder frem det hun hadde laget til den ansatte, hvor den ansatte svarer «se der ja, her har du laget et blått ansikt med en gul munn og grønne øyner). Her viser den ansatte at hun mestrer denne formen for samtalestrategi hvor hun benevner alle de ulike delene i ansiktet til figuren, samt fargen. En slik måte å snakke til et flerspråklig barn på vil trolig vise seg å være språkstimulerende. Ved å ta i bruk språket på denne måten kan man stimulere språket til barnet, samtidig som det er lekebetont.(Grøver, 2018, s. 141).

I intervjuet med pedagogisk leder ble det nevnt at dersom et flerspråklig barn snakket om følelser tar de ofte i bruk morsmålet sitt. Uavhengig av hvilket språk barnet snakker har det rett til å bli sett og forstått. Følelser og uttrykk er noe som må tas på alvor, og jeg tenker at barnehagelæreren har en viktig rolle til det aktuelle tema. Dersom et barn ikke får en bekreftelse på sine tanker og følelser kan det føre til at barnet ikke føler seg sett og anerkjent. Jeg tenker derfor at det er viktig at barnehagelæreren er tilstede for å sette ord på hva barnet prøver å uttrykke. Noen ganger må man prøve seg frem, og det er kanskje ikke alltid man treffer rett. Når barn er i samspill med hverandre hender det ofte at det skjer uoverensstemmelser i mellom dem, og en viktig oppgave her blir å tolke i mellom barna dersom de består av forskjellige språkbakgrunner. Alle barn har rett til sin egen mening, og retten til å påvirke sin egen hverdag (Öhman, 2012, s. 32).

6 Avslutning

I denne bacheloroppgaven har jeg gjennomført en kvalitativ forskning hvor jeg har intervjuet en pedagogisk leder. Målet med oppgaven var å skaffe meg kompetanse rundt hvordan barnehagelæreren kan tilrettelegge for samspill i lek mellom barn med ulik språkbakgrunn. Jeg var ikke ute etter å komme med et fasitsvar, men jeg var interessert i å se etter tendenser. En viktig forutsetning for oppgaven var å se på hvilken rolle barnehagelæreren har når det kommer til tilrettelegging. For å drøfte problemstillingen min har jeg tatt utgangspunkt i

funnene jeg gjorde, samt støttet meg til pensum jeg har anvendt i teoridelen. Jeg har i tillegg brukt eksempler fra egen erfaring for å belyse det aktuelle tema ytterligere.

Jeg har fått en større kompetanse rundt hvordan barnehagelæreren kan ta i bruk seg selv for å inspirere til lek. Jeg har også sett på hvordan man kan lære bort ulike teknikker til barna slik at de selv kan ved hjelp av ulike «fraser» invitere seg selv inn i leken. Barn er forskjellige, enten de snakker forskjellig språk eller har ulike interesser. Noen barn trenger mer tid enn andre, og gjennom erfaringer lærer man å kjenne det enkelte barn og dets forutsetninger. Jeg har blant annet sett på ulike posisjoner og roller barn har på deres lekearenaer, og hvordan man kan legge til rette for at barna kan oppleve å ha en felles kapital ved å ta i bruk ulike konkreter. Selv om det verbale språket spiller en viktig rolle når det kommer til samspill i lek på tvers, tenker jeg ut i fra funnene mine at dette ikke er en avgjørende faktor. Et barn har mange språk, og jeg tenker at det blir viktig å åpne opp for den fysiske leken da den ofte består av faste rammer hvor barna ikke er like avhengig av å dele samme språk. Det blir derfor viktig for barnehagelæreren å ta utgangspunkt i de forutsetninger barnet har, og jobbe ut i fra disse. Det er mange ulike strategier man kan ta i bruk for å skape et samspill mellom barn, og dette er noe jeg har hatt stort fokus på gjennom oppgaven. Selv om jeg ikke sitter igjen med et fasitsvar tenker jeg likevel at jeg har belyst et tema som er relevant og svært viktig når det kommer til barnehagelærerens rolle i tilrettelegging for samspill gjennom lek mellom barn med ulik språkbakgrunn.

6.1 Veien videre

Dersom jeg skulle ha arbeidet videre med dette temaet ville jeg har brukt mer tid til å intervju flere pedagogiske ledere slik at jeg kunne sett om det var store forskjeller mellom hvordan de tilrettelegger for samspill i lek mellom barn med ulik språkbakgrunn. Dersom jeg skulle ha jobbet videre med denne oppgaven ville jeg hatt et større fokus på hvilke forskjeller det er i en lek hvor minoritetene leker sammen, kontra en lek der majoriteten leker.

Det har vært spennende å skrive en oppgave hvor jeg selv sto fritt til å velge tema og problemstilling, og jeg tenker det er viktig at man har kompetanse rundt det aktuelle tema når man jobber i en flerkulturell barnehage. Jeg ser i etterkant av denne oppgaven at jeg sitter på en mye større kunnskap når det kommer til det valgte tema, og jeg har fått mye informasjon

fra funnene mine. Jeg sitter igjen med mange tanker rundt hvordan man kan tilrettelegge for en lek som skaper samspill på tvers av språk. Dette er tanker jeg vil ta med meg videre ut i jobben som kommende barnehagelærer.

7 Bibliografi

Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Oslo: Pedagogisk Forum.

Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Oslo: Abstrakt forlag.

Dalen, M. (2013). *Intervju som forskningsmetode*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Gjervan, M., Andersen, C. E., & Bleka, M. (2012). *Se Mangfold!* Latvia: Cappelen Damm.

Grøver, V. (2018). *Å lære språk i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm.

Høigård, A. (2013). *Barns språkutvikling muntlig og skriftlig*. 0105: Universitetsforlaget.

Kibsgaard, S. (2015). Vil du være vennen min? I S. Kibsgaard, & M. Kanstad, *Lek og samspill i et mangfoldsperspektiv* (ss. 151-165). Bergen: Fagbokforlaget.

Kibsgaard, S. (2018). Språklige læringsprosesser i barnehagen. I S. Kibsgaard, *Veier til språk* (ss. 46-62). Oslo: Universitetsforlaget.

Kibsgaard, S., & Husby, O. (2014). *Norsk som andrespråk*. Oslo: Universitetsforlaget.

Kulset, N. B. (2015). Sang som sosialt handlingsberedskap for andrespråklæringer i barnehagen. I S. Kibsgaard, & M. Kanstad, *Lek og samspill i et mangfoldsperspektiv* (ss. 79-94). Bergen: Fagbokforlaget.

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen*. Oslo: Utdanningsdirektoratet.

Olofsson, B. K. (1993). *Lek for livet*. Oslo: HLS förlag.

Storli, R., & Moser, T. (2018). Boltrelek og lekeslossing som kommunikasjon. I S. Kibsgaard, *Veier til språk* (ss. 76-88). Oslo: Universitetsforlaget.

Zachrisen, B. (2015). *Like muligheter i lek*. Oslo: Universitetsforlaget.

8 Vedlegg

8.1 Samtykkeerklæring

Informasjonsskriv

Hei,

Jeg studerer for tiden på Dronning Mauds minne og skal nå i gang med å skrive en bacheloroppgave. I denne oppgaven vil jeg undersøke hvordan man kan tilrettelegge for samspill i lek mellom barn med ulik språkbakgrunn. For å innhente den nødvendige informasjonen har jeg valgt å bruke intervju som metode. Dette for å kunne fremskaffe fyldig og beskrivende informasjon, som vil være med på å gi meg en god innsikt hvordan du/dere opplever eller beskriver samspill i lek mellom barn med ulike morsmål.

Frivillig deltakelse

All deltagelse er frivillig, og du kan trekke deg når som helst. Jeg bruker ingen form for opptak, men jeg tar notater og vil forsøke å skrive ned så mye jeg husker rett etter intervjuet. Du kan når som helst avslutte intervjuet eller trekke tilbake informasjon som er gitt under intervjuet

Anonymitet

Notatene og innleveringsoppgaven vil bli anonymisert. Det vil si at ingen andre enn meg vil vite hvem som er blitt intervjuet, og informasjonen vil ikke kunne tilbakeføres til deg. Før intervjuet begynner ber jeg deg om å samtykke i deltagelsen ved å gi et muntlig samtykke etter at du har lest og forstått informasjonen på dette arket og ønsker å delta.

Student: Julie Kristiansen Nilsen

Epost: julnil05@gmail.com

Veileder og ansvarlig for bachelor: Svein Sando og Sonja Kibsgaard

Emnekode: BMBAC3900

Kandidatnummer: 8021

Epost: ses@dmmh.no

Epost: ski@dmmh.no

8.2 Intervjuguide

Intervjuguide

Er leken noe dere legger vekt på i barnehage hverdagen? I så fall hvordan fungerer leken mellom barna dersom de ikke deler samme morsmål?

Hva tenker du blir personalets oppgave i lek? Og eventuelt hvilke tiltak tar dere i bruk for å skape samspill i lek på tvers?

Kan du si noe om hvordan barn fra minoritetene leker sammen? dersom du har erfaringer fra dette

Har dere veiledning når det kommer til kompetanse i forhold til lek på tvers? I så fall, hvor ofte?

Kan du si noe om leken i gruppen din og hva du observerer?

Når dere tilrettelegger for samspill gjennom lek, er dette spontant eller ligger det føringer på dette?

Kan du fortelle om noe du er veldig fornøyd med når det kommer til tilrettelegging, eller eksempler?